

Laatvlieger, gevangen in mistnet.

Kleine hoefijzerneus. Foto's Jeroen Willemsen

Impressies van het zomerkamp van de Veldwerkgroep

Serra da Estrela, Portugal

Van 28 juli tot 6 augustus 2009 organiseerde de Veldwerkgroep van de Zoogdiervereniging in samenwerking met enkele Portugese onderzoekers een zomerkamp in de Serra da Estrela in Portugal.

Door Kees Mostert, Jeroen Willemsen en Eric Thomassen

De Serra da Estrela (Sterrengebergte) is een Natura 2000 gebied van meer dan 100.000 hectare groot en is daarmee het grootste berggebied van Portugal. De kampplaats was gesitueerd in het bergdorpje Loriga aan de zuidwestkant van het berggebied, in het middenoosten van Portugal. Vanaf de preekstoel was de komst van een aantal Nederlandse vreemde snuiters al breeduit verkondigd. Het ganse dorp was bij aankomst dus al op de hoogte van onze activiteiten. Dankzij de goede voorbereiding van de Portugezen waren binnen dit immense berggebied een aantal delen aangegeven waar zoogdiergegevens om diverse redenen extra gewenst waren. In het algemeen gold dat er van de meeste kleine zoogdieren en vleermuizen zeer weinig tot niets bekend was. Zoals gebruikelijk werd ingezet op een

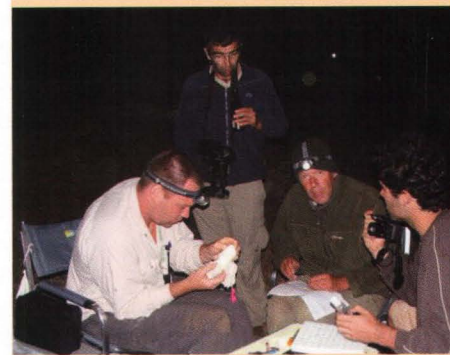
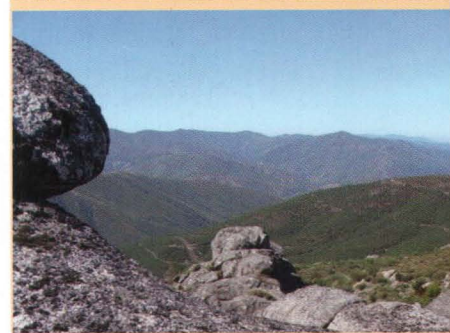
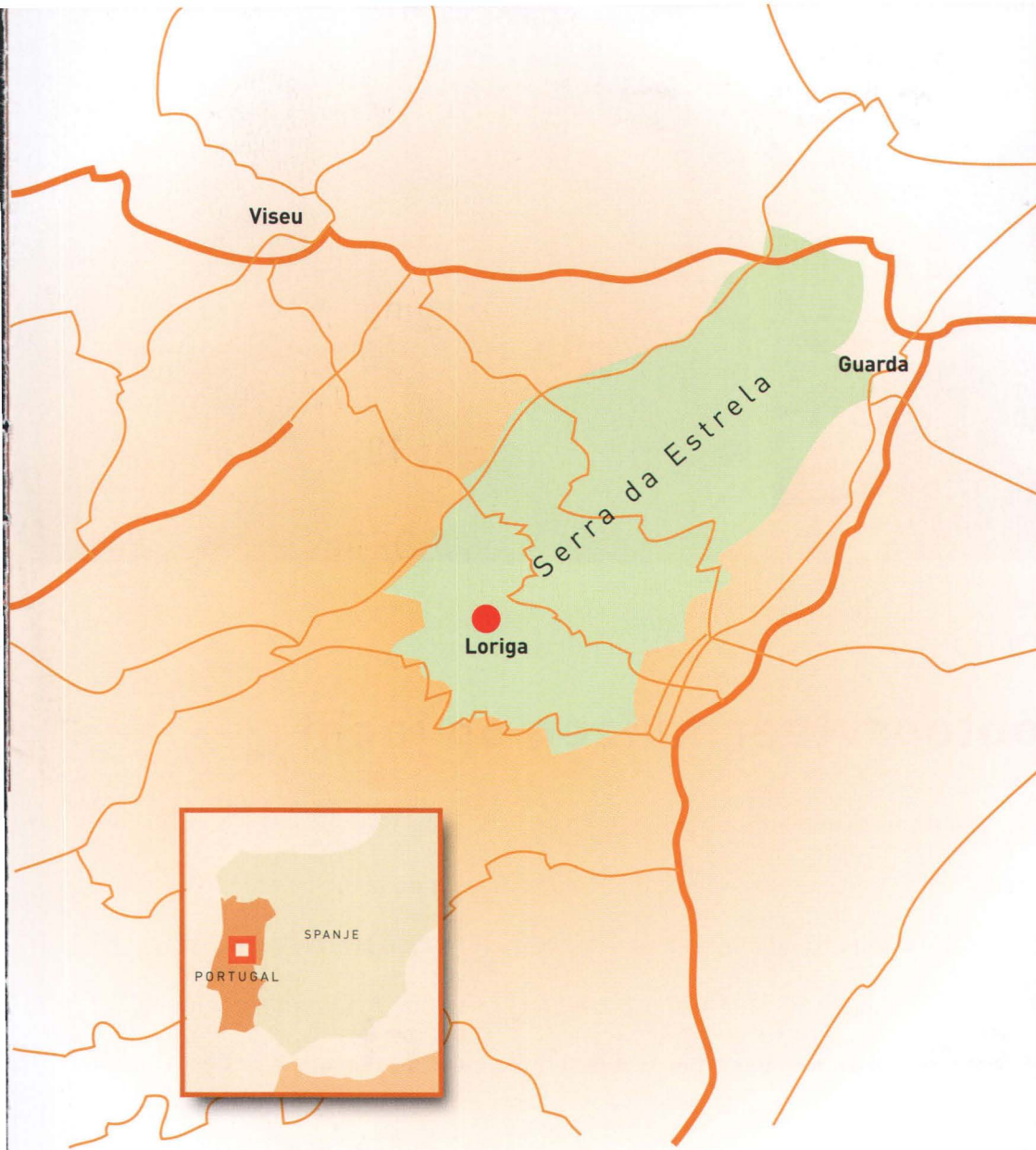
groot aantal middelen en vangtechnieken om zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de voorkomende zoogdieren. Behalve de achttien Nederlandse deelnemers waren er ook twaalf Portugese deelnemers en kwamen daarnaast nog met een grote regelmaat andere onderzoekers en studenten langs.

Vleermuizen vangen Vooral het onderzoek aan vleermuizen door middel van mistnetten bleek effectief en was bovendien erg populair bij de Portugese deelnemers. Vrijwel iedere avond werden op tal van plaatsen mistnetten opgezet, vaak bij beken en riviertjes, maar ook bij tankplaatsen voor blushelicopters, bospaden en ingangen van grotjes. Dit resulteerde in een lijst van maar liefst 20 soorten vleermuizen. De meest opvallende soorten

waren drie soorten hoefijzerneuzen, mopsvleermuis, Bechsteins vleermuis, kleine dwergvleermuis en Savi's dwergvleermuis. Door middel van detector onderzoek werden veel waarnemingen verzameld van onder meer bosvleermuis en bulvleermuis.

Het doorzoeken van leegstaande gebouwen en schuurtjes leverde een aantal nieuwe verblijfplaatsen op van vooral kleine hoefijzerneuzen, maar ook van grote hoefijzerneus, watervleermuis en gewone dwergvleermuis.

Kleine zoogdieren Het onderzoek met verschillende typen vallen resulteerde in bescheiden aantallen vangsten van zes soorten kleine zoogdieren. Langs de beken werden diverse Millers waterspitsmuizen gevangen en in de graslandjes de Iberi-

sche bosspitsmuis en de Algerijnse muis. De huisspitsmuis en de wat kleinere tuinspitsmuis gaven weer de nodige determinatieproblemen. De meest gevangen muizensoort betrof zoals gewoonlijk de gewone bosmuis. De boomvallen, uitgezet voor eikelmuis, leverden in dit gebied helaas geen resultaten op. Op diverse plaatsen werden braakballen van kerkuilen gevonden. Een deel van dit materiaal moet op het moment van schrijven nog worden uitgeplozen. Wel zijn er inmiddels wat Provençaalse woelmuizen gedetermineerd.

Het speuren langs beken leverde op een aantal plaatsen sporen (voornamelijk keutels) van zowel otter als Pyrenese desman op. Diverse pogingen om laatstgenoemde soort te vangen mislukten helaas. Op de cameravallen die voor deze soort werden geplaatst werd eveneens geen desman aangetroffen; wel werden verschillende malen genetskatten gefotografeerd! Een andere diersoort die diverse malen werd gefotografeerd was het wilde zwijn. Een mysterieuze grote pluimstaart op een foto

bleek uiteindelijk van een steenmarter te zijn. Al met al werden tenminste 39 zoogdiersoorten vastgesteld in het onderzoeksgebied. De volledige lijst van waargenomen soorten is te vinden op de website onder Werkgroepen/Veldwerkgroep.

Zoals gebruikelijk werden tijdens de veldactiviteiten ook waarnemingen van vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders en libellen genoteerd. Dit resulteerde in een bestand met meer dan 1000 waarnemingen. Leuke waarnemingen waren onder meer dwergarend, bijeneter, dwergooruil en rode rotslijster. Zoals gewoonlijk werd er weer ergens in een mistnet onbedoeld een nachtzwaluw gevangen en werden diverse exemplaren gehoord en gezien tijdens de vleermuisexcursies. Er werden tal van amfibieën en reptielen opgemerkt, waaronder de marmersalamander en de Iberische berghagedis.

Al met al heeft het zomerkamp een schat aan informatie opgeleverd die dankzij de voorbereiding van de Portugese deelnemers voorziet in een leemte in de kennis van delen van dit gebied.

Van boven naar beneden:

Het kampgebouw

Het uitgestrekte berggebied van de Serra da Estrela.

Nachtelijk onderzoek met mistnetten.

Een gevangen mopsvleermuis.

Foto's Jeroen Willemsen en Kees Mostert